

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33142>

Özet

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği (YÇPÖ), bireylerin çevreye yönelik inançları ve tutumları değerlendirilmesini amaçlayan geliştirelmiş bir uyarılma ölçeğidir. Ölçek, insanların doğayı oluşturan diğer canlılardan farklı olmadığını ve insanlığın da ekolojik sistemin kurallarına tabi olduğunu esas alan bir dünya görüşünü temel alır. YÇPÖ, 15 maddeden oluşur ve 1'den 5'e kadar derecelerle puanlanan Likert tipi bir derecelendirme kullanır. Türkiye uyarılması Aytaç ve Öngen (2012) tarafından gerçekleştirilmiş olup, yapı geçerliliği Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Ölçek, **Çevre Merkezilik** ve **İnsan Merkezilik** olmak üzere iki temel alt boyutu ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, Çevre Merkezilik, İnsan Merkezilik, Çevre Tutumu, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Cronbach Alfa, Çevresel Paradigma.

Yazarlar

Mustafa Aytaç, B. Öngen.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin çevreye yönelik yaklaşımlarını ölçmek ve onların çevre merkezci (ekosentrik) veya insan merkezci (antroposentrik) dünya görüşlerine ne ölçüde sahip olduklarını belirlemektir. Bu ayrımla, çevresel davranışları ve politikalarını anlamaya yardımcı olarak kritik öneme sahiptir.

Türkiye'de yapılan uyarılma çalışmaları, ölçeğin Türk kültürü ve dil bağlamında geçerliliğini ve güvenilirliğini kanıtlamak suretiyle, yerel araştırmalarda kullanılabilecek sağlam bir psikometrik araç sunmayı hedeflemiştir.

Yapı

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği, çevresel inançları yansıtan iki ana psikolojik yapı etrafında şekillenir:

Çevre Merkezilik (Ecocentrism): Doğanın içsel bir değere sahip olduğunu, insan dünyadaki türlerin hakları ve ekolojik dengenin korunması gerektiğini savunan modern çevreci inançları ölçer. Ölçekte 8 madde bu yapıyı temsil eder (1, 3, 5, 7, 9, 11, 13 ve 15. sorular).

İnsan Merkezilik (Anthropocentrism): İnsanın doğadan üstün olduğunu, doğal kaynakları insanların yararına kullanılabileceğini ve çevresel sorunları insan zekası veya teknolojisi ile

çözülebileceğini öne süren geleneksel inançlar? ölçeği. Ölçekte 7 madde bu yapıyı temsil eder (2, 4, 6, 8, 10, 12 ve 14. sorular).

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliği, uyarlama çalışmasında hem keşfedici hem de doğrulayıcı yöntemlerle incelenmiştir. İlk olarak uygulanan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ölçeğin 15 madde ile 2 faktörlü bir yapı sergilediğini göstermiştir. Bu iki faktörlü model, toplam varyansın %40'ünü açıklamaktadır.

AFA ile belirlenen faktör yapısının teorik hipoteze uygunluğunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA sonuçları, ölçeğin iki alt boyutlu yapısının verilerle uyumlu olduğunu ve yapı geçerliliğinin desteklendiğini göstermiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, Aytaç ve Öngen (2012) çalışmasında Cronbach alfa katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplanan katsayı 0.53 olarak bildirilmiştir. Bu değer, ölçeğin iç tutarlılığının ancak kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin Türkiye'deki daha önceki bir geçerlilik ve güvenirlik çalışması Furman (1998) tarafından yapılmıştır. Ölçek, bireylerin doğayla olan ilişkilerini ve doğanın kanunlarına tabi olma inançları temel alarak güvenilir bir ölçüm sağlamaya amaçlar.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışmasında faktör yapısını incelemek için iki temel istatistiksel yöntem kullanılmıştır:

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA): Ölçeğin 15 maddesinin, teorik olarak beklenen **Çevre Merkezilik** ve **İnsan Merkezilik** yapılarına uygun olarak iki temel faktöre ayrıldığını göstermiştir. Bu iki faktörün toplam varyans açıklama oranı %40'tır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): AFA ile belirlenen iki faktörlü yapının, veri setine ne kadar iyi uyum sağladığını test etmek amacıyla kullanılmıştır. DFA sonuçları, modelin uygunluğunu teyit ederek ölçeğin yapısal geçerliliğini desteklemiştir.

Araç

Test Type: Uyarlama

Format: 15 maddelik, iki alt boyutlu, Likert tipi ölçektir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Genel Popülasyon

Age Group: Belirtilmemi? (Genellikle yeti?kin veya yüksekö?retim ö?rencileri).

Population Details: Çevresel tutumlar? de?erlendirmeye yönelik çal??malarda kullan?lmak üzere uyarlanm??t?r.

Test Methodology: 5'li Likert derecelendirme sistemi kullan?lm??t?r (1= hiçbir zaman - 5= her zaman).

İzinler, Ücret ve Test Y?li?

Ölçek uyarlama çal??mas? 2012 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Sorumlu yazar Mustafa Aytaç't?r. Ölçeğin kullan?m? için yay?mlanan makale referans gösterilmelidir. Ticari olmayan akademik kullan?mlar için izin ve ücret bilgileri konusunda sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Do?rulay?c? faktör analizi ile Yeni Çevresel Paradigma Ölçeğinin yap? geçerliliğinin incelenmesi. ?statistikçiler Dergisi, 5, 14-22.

Furman (1998). (Türkiye'de ölçeğin ilk geçerlilik ve güvenilirlik çal??mas?n? gerçekle?tiren ara?t?rmac?.)

Makalenin DergiPark üzerinden eri?ilebilir ba?lant?s?: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: yeni-cevresel-paradigma-olcegi-toad.pdf

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplamda 15 maddeden olu?maktad?r ve iki alt boyuta ayr?lm??t?r:

Çevre Merkezilik (8 madde): 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13 ve 15'inci sorular.

İnsan Merkezilik (7 madde): 2, 4, 6, 8, 10, 12 ve 14'üncü sorular.

Puanlama 5'li Likert sistemiyle yap?lmaktad?r.